

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ เพื่อศึกษาวิธีดำเนินงานของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยและเพื่อศึกษาปัญหาของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

1. ประเภทของหน่วยงาน / สถาบันที่ตอบแบบสอบถามและสถานภาพส่วนบุคคลของผู้

ตอบแบบสอบถาม

1.1 จากการส่งแบบสอบถามไปยังห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยจำนวน 118 สถาบัน มีสถาบันที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 95 สถาบัน (ร้อยละ 80.50) จำแนกได้ดังนี้ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 19 สถาบัน ห้องสมุดสถาบันราชภัฏ จำนวน 32 สถาบัน ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 24 สถาบัน และห้องสมุดมหาวิทยาลัยของเอกชน จำนวน 20 สถาบัน รวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งสิ้น จำนวน 95 ชุด จาก 95 สถาบัน

1.2 ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ บรรณารักษ์ จำนวน 38 คน ผู้อำนวยการ จำนวน 24 คน และหัวหน้าห้องสมุด / ฝ่าย / แผนก จำนวน 13 คน ตามลำดับ

1.3 วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาโท จำนวน 55 คน ปริญญาตรี จำนวน 38 คน และปริญญาเอก จำนวน 1 คน

2. วิธีดำเนินงานของห้องสมุดในการอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย

2.1 การจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย พบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย รวมกับทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ ในชั้นเปิดมากที่สุด จำนวน 77 สถาบัน รองลงมาคือ อยู่ในห้องสารสนเทศท้องถิ่น จำนวน 24 สถาบัน หน่วยงานอื่นรับผิดชอบ จำนวน 21 สถาบัน ตามลำดับ

2.2 การดำเนินการของหน่วยงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการ ในการด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยในห้องสมุด จำนวน 39 สถาบัน รองลงมาคือ มอบหมายงานให้แก่บุคลากรรับผิดชอบโครงการด้านการอนุรักษ์เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในห้องสมุด จำนวน 37 สถาบัน มีนโยบายในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทยภายในห้องสมุดอย่างชัดเจน จำนวน 33 สถาบัน และทำแผนหรือโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในห้องสมุด จำนวน 33 สถาบัน ตามลำดับ

2.3 การดำเนินการจัดหาสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย พบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินการจัดหาสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทยโดยใช้งบประมาณในการจัดซื้อ จำนวน 72 สถาบัน รองลงมาคือ ขอรับบริจาค จำนวน 67 สถาบัน ทำ link (เชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลอื่นบนเว็บ) จำนวน 38 สถาบัน จัดทำสำเนาของสื่อสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทยในรูปแบบใหม่ จำนวน 25 สถาบัน ผลิตเอง จำนวน 18 สถาบัน และแลกเปลี่ยน จำนวน 14 สถาบัน ตามลำดับ

2.4 การรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทยในรูปแบบของหนังสือมากที่สุด จำนวน 81 สถาบัน รองลงมาคือ บทความวารสาร จำนวน 61 สถาบัน จุลสาร จำนวน 58 สถาบัน กฤตภาค จำนวน 57 สถาบัน งานวิจัย จำนวน 55 สถาบัน วิทยานิพนธ์ / ภาคนิพนธ์ จำนวน 50 สถาบัน สิ่งพิมพ์รัฐบาล จำนวน 7 สถาบัน สารานุกรมวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 48 สถาบัน พจนานุกรมภาษาถิ่น จำนวน 41 สถาบัน ฐานข้อมูลท้องถิ่น จำนวน 40 สถาบัน เทปวีดิทัศน์ จำนวน 39 สถาบัน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 34 สถาบัน ห้องสมุดดิจิทัล จำนวน 22 สถาบัน และรูปภาพ จำนวน 21 สถาบัน ตามลำดับ

3. วิธีการให้บริการสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย พบว่า ส่วนใหญ่มีการให้บริการสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทยโดยบริการสืบค้นสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทยด้วยระบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ จำนวน 63 สถาบัน รองลงมาคือ มีบรรณารักษ์ / นักเอกสารสนเทศ ให้บริการตอบคำถามเพื่อการค้นคว้าสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย จำนวน 48 สถาบัน จัดนิทรรศการด้านภูมิปัญญาไทย จำนวน 29 สถาบัน บริการสืบค้นสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทยจากฐานข้อมูลซีดีรอม จำนวน 25 สถาบัน บริการรวบรวมบรรณานุกรมที่น่าสนใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย

จำนวน 24 สถาบัน และบริการเผยแพร่ข่าวสารทันสมัยและเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย จำนวน 22 สถาบัน ตามลำดับ

4. ปัญหาของห้องสมุดสถาบันการศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย

4.1 ปัญหาด้านบริการจัดการ พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแผนงานหรือโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย รองลงมาคือ ขาดความชัดเจนในการบริหารงบประมาณ ขาดนโยบายในการดำเนินการที่ชัดเจน / ต่อเนื่อง ขาดการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน และขาดการวางแผนหรือโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในห้องสมุด ตามลำดับ

4.2 ปัญหาด้านการจัดหา พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ขาดการสนับสนุนจากผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้รู้ / ผู้ชำนาญการในการบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย รองลงมาคือ ขาดความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้รู้ / ผู้ชำนาญการ ในการให้ข้อมูลสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย ขาดบุคลากรด้านการจัดหา ขาดงบประมาณในการจัดหา และแหล่งทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยมีจำนวนน้อย ตามลำดับ

4.3 ปัญหาด้านการจัดระบบ / จัดเก็บ พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ พื้นที่ในการจัดเก็บไม่เพียงพอ / ไม่เหมาะสม รองลงมาคือ ครุภัณฑ์ที่ใช้ในการจัดเก็บไม่เพียงพอ / ไม่เหมาะสม และบุคลากรขาดความรู้ความชำนาญในการรวบรวมและจัดเก็บสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ตามลำดับ

4.4 ปัญหาด้านการให้บริการ พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ขาดการสร้างสรรคงานบริการที่น่าสนใจ / ใหม่ / ดึงดูดใจ รองลงมาคือ มีผู้สนใจใช้บริการน้อย และขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในการให้บริการตอบคำถามเพื่อการค้นคว้า ตามลำดับ

การอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย มีประเด็นสำคัญสมควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. วิธีดำเนินงานของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย

1.1 ลักษณะการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญกับสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทยมากเท่าที่ควร โดยส่วนมากจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทยรวมกับทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ ในชั้นเปิด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็วด้วยตนเอง ส่วนห้องสมุดบางแห่งจัดเก็บในชั้นปิด อาจเป็นเพราะว่าทรัพยากรสารสนเทศนั้น ๆ มีจำนวนน้อยหรือหายากจึงต้องจัดเก็บในชั้นปิดเพื่อป้องกันการชำรุดหรือสูญหาย ส่วนห้องสมุดบางสถาบันจัดแยกเป็น Collection พิเศษ อาจเป็นเพราะว่าต้องการแยกทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยออกจากทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ อย่างชัดเจนเพื่อสะดวกต่อการจัดเก็บ ดูแล รักษาและช่วยให้ผู้ใช้บริการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และมีห้องสมุดบางสถาบันจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยไว้ในห้องสารสนเทศท้องถิ่น และบางสถาบันจัดตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น เพื่อจัดเก็บและเผยแพร่ผลงานวิชาการ บทความ รายงานวิจัยที่เกี่ยวกับท้องถิ่น แต่ในบางสถาบันการจัดเก็บและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทยอยู่ในความดูแล รับผิดชอบของหน่วยงานอื่นของสถาบัน เช่น สถาบันศิลปวัฒนธรรม, สถาบันไทยคดีศึกษา และสถาบันวิจัย ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ยุพดี จารุทรัพย์ (2545) กล่าวว่า หน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐ / ภาคเอกชน รวมถึงสถาบันการศึกษาทุกแห่งควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลขึ้นในหน่วยงานเพื่อศึกษาวิจัยเรื่องที่ตรงกับความต้องการ และสามารถค้นคืนข้อมูลที่ต้องการได้ตลอดเวลาด้วยความรวดเร็ว เป็นข้อมูลที่ทันสมัยและมีความถูกต้องเชื่อถือได้ และยังเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์หน่วยงานของตนไปยังกลุ่มผู้สนใจใช้บริการในการค้นคว้าเกี่ยวกับข้อมูลท้องถิ่นอีกทางหนึ่งด้วย

1.2 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ พบว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเป็นส่วนน้อยที่มีการทำแผนหรือโครงการด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยในห้องสมุด ตลอดจนมีการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการดังกล่าว อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยเท่าที่ควร จึงไม่ได้มีการวางแผนหรือโครงการดังกล่าวขึ้นในห้องสมุด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน และมีห้องสมุดเป็นส่วนน้อยที่มีการมอบหมายงานให้แก่บุคลากรรับผิดชอบโครงการด้านการอนุรักษ์เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในห้องสมุด หรือมีนโยบายในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับ

ภูมิปัญญาไทยอย่างชัดเจน สังเกตได้ว่าห้องสมุดส่วนหนึ่งเท่านั้นที่มีแผนและโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย แต่ในสภาพเป็นจริงยังขาดการประเมินแผนและโครงการต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง การดำเนินงานดังกล่าวให้ดียิ่งขึ้น

1.3 การดำเนินการจัดหาสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย พบว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังใช้งบประมาณในการจัดซื้อ ขอบริการ ผลิตเอง แลกเปลี่ยน ขอยืม จัดทำสำเนาของสื่อสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย และยังมีห้องสมุดอีกหลายแห่งที่ใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดหาสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทยอย่างได้ผล โดยการทำ link (เชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลอื่นบนเว็บ) เพื่อการเข้าถึงสารสนเทศจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นับว่าเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม

1.4 การรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยเพื่อให้บริการ พบว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ ยังคงมีการรวบรวมในรูปแบบหนังสือ บทความวารสาร จุลสาร กฤตภาค งานวิจัย สารานุกรมวัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งพิมพ์รัฐบาล พจนานุกรมภาษาถิ่น เทปวีดิทัศน์ รูปภาพ เป็นต้น อาจเป็นเพราะว่า สื่อสารสนเทศที่เกี่ยวกับทางด้านภูมิปัญญาไทยที่ผลิตในรูปแบบของสิ่งพิมพ์มีจำนวนมากและหาได้ง่ายกว่าสื่อสารสนเทศในรูปแบบอื่น ๆ อย่างไรก็ตามมีห้องสมุดบางสถาบันรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย โดยการพัฒนาฐานข้อมูลท้องถิ่น เช่น ห้องสมุดของสถาบันราชภัฏ และศูนย์สารสนเทศอีสานสิรินธร เป็นต้น

2. การให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย พบว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาได้มีการพัฒนาในการให้บริการสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย จากระบบเดิม (บัตรรายการ) มาเป็นการบริการสืบค้นสารสนเทศด้วยระบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ และบริการสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลซีดีรอม นอกจากนี้ยังมีบรรณารักษ์ / นักเอกสารสนเทศให้บริการตอบคำถามเพื่อการค้นคว้าสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย มีการรวบรวมบรรณานุกรมที่น่าสนใจ มีการจัดนิทรรศการตลอดจนเผยแพร่ข่าวสารทันสมัยและเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย เพื่อเผยแพร่สารสนเทศดังกล่าวให้แก่ผู้ใช้บริการ

3. ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในด้านต่าง ๆ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งห้องสมุดของแต่ละสถาบันมีปัญหาก็เหมือนหรือคล้ายกัน คือ ปัญหาในด้านการบริหารจัดการโดยส่วนใหญ่ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแผนงานหรือโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ขาดความชัดเจนในการบริหารงบประมาณ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

ห้องสมุดแต่ละสถาบันมีนโยบายในการดำเนินการไม่ชัดเจน และไม่ได้ได้รับความร่วมมือ / สนับสนุนจากหน่วยงานภายในหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ปัญหาด้านการจัดหา ส่วนใหญ่ขาดการสนับสนุนจากผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้รู้ / ผู้ชำนาญการ ในการบริจาคทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ทำให้ขาดแหล่งข้อมูลที่ทรงคุณค่าและสำคัญ ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้รู้ด้านภูมิปัญญาไทยส่วนใหญ่จะเป็นผู้เก็บรวบรวมหรือเป็นผู้ผลิตทรัพยากรสารสนเทศด้านต่าง ๆ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบควรจะไปเสาะแสวงหาทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย จากผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้รู้ / ผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น เพื่อขอรับบริจาคหรือจัดทำสำเนาสื่อสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจจัดหาโดยวิธีอื่น ๆ ไม่ได้ ส่วนปัญหาในด้านการจัดระบบ / จัดเก็บ พบว่า ส่วนใหญ่พื้นที่ในการจัดเก็บไม่เพียงพอ / ไม่เหมาะสม เพราะว่าห้องสมุดส่วนใหญ่มีการใช้พื้นที่เต็มทีจนอาจเกิดสภาพคับแคบ ตลอดจนครุภัณฑ์ที่ใช้ในการจัดเก็บไม่เพียงพอ / ไม่เหมาะสม อาจเป็นเพราะว่าได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์ที่ใช้ในการจัดเก็บวัสดุสารสนเทศไม่เพียงพอ และปัญหาด้านการให้บริการ ส่วนใหญ่ขาดการสร้างสรรค์งานบริการที่น่าสนใจ / ใหม่ / ดึงดูดใจเนื่องจากผู้รับผิดชอบงานให้บริการ อาจจะไม่เห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไทย หรืออาจไม่มีความรู้หรือขาดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ซึ่งทำให้กิจกรรมและบริการต่าง ๆ ไม่น่าสนใจและไม่ดึงดูดความสนใจของผู้ใช้บริการ ทำให้เกิดปัญหามีผู้ใช้บริการน้อยตามมา นอกจากนี้ยังประสบปัญหาการขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในการให้บริการตอบคำถามเพื่อการค้นคว้า อาจเป็นเพราะว่าห้องสมุดแต่ละสถาบันขาดบุคลากรที่มีความรู้ / ความเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาไทยโดยเฉพาะ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดส่วนใหญ่มีวุฒิทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ หรือในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีผลทำให้ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พัฒนาและให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยไปได้อย่างเชื่องช้า ขาดความสนใจจากผู้เกี่ยวข้อง และไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

4. จากข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการบริหารจัดการ ส่วนใหญ่ ผู้เสนอแนะเห็นว่า แต่ละสถาบันยังไม่มียุทธศาสตร์ / แผนงาน / โครงการที่ชัดเจนเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย งบประมาณการจัดหา มีน้อย บุคลากรไม่เพียงพอและไม่มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย อาจเป็นเพราะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไทย เช่น ผู้บริหาร ผู้ให้บริการ และผู้ให้บริการ ซึ่งมีเพียงคนกลุ่มน้อยที่สนใจศึกษา ค้นคว้าสารสนเทศเกี่ยวกับ

ภูมิปัญญาไทยอย่างจริงจัง หรือบางสถาบันเริ่มก่อตั้งได้ไม่นานจึงไม่มีนโยบายและงบประมาณเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย เช่น มหาวิทยาลัยชินวัตร เป็นต้น ด้านการจัดระบบ / จัดเก็บ ผู้เสนอแนะส่วนใหญ่เห็นว่า ควรจัดเก็บรวมกับทรัพยากรสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทยรวมกับทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ ในชั้นเปิด หรืออาจเป็น collection พิเศษ และควรจัดทำบรรณานุกรม / สารบัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ทั้งนี้จากข้อเสนอแนะประการต่าง ๆ ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการให้บริการควรเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการในการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างถูกต้องและสะดวกรวดเร็ว นอกจากนี้ผู้เสนอแนะส่วนใหญ่เห็นว่า ควรมีการจัดทำ link เชื่อมโยงข้อมูลอื่น ๆ บนเว็บไซต์ ควรสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยเพื่อให้บริการโดยเฉพาะ และควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ทั้งนี้เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้สนใจ ตลอดจนเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สนใจใช้บริการให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ทุกเวลา และทุกสถานที่

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษา บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. วิธีดำเนินการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย

1.1 ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารแต่ละสถาบันควรมีนโยบาย / แผนงาน / โครงการในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยภายในห้องสมุดอย่างชัดเจน มีการมอบหมายงานให้แก่บุคลากรหรือคณะกรรมการที่รับผิดชอบโครงการด้านการอนุรักษ์เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในห้องสมุด ควรมีการปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยตามที่หน่วยงานอื่น (ภายในองค์กร) ได้มอบหมาย ตลอดจนผู้บริหารร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการในด้านการให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบและมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยเพื่อนำผลที่ได้รับมาแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาต่อไป

1.2 ด้านการจัดหา เนื่องจากการผลิตหรือเผยแพร่ทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยมีจำนวนน้อยประกอบกับห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่ได้รับข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้รู้ / ผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นผู้ที่รับผิดชอบงานด้านการจัดหา ควรมีการประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้รู้ / ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอรับบริจาค หรือจัดทำสำเนาสื่อสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ตลอดจนห้องสมุดแต่ละสถาบันควรมีการดำเนินการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย โดย

อาจมุ่งเน้นการอนุรักษ์และให้บริการเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาภายในท้องถิ่น และเนื่องจากในแต่ละท้องถิ่นมีภูมิปัญญาที่หลากหลายและแตกต่างกัน ดังนั้นห้องสมุดต่าง ๆ จึงควรที่จะเป็นศูนย์กลางในการรวบรวม และประชาสัมพันธ์เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนทรัพยากรทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการร่วมมือกันจัดทำเครือข่ายห้องสมุดทั่วประเทศเพื่อให้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน

1.3 ด้านการจัดระบบ ห้องสมุดแต่ละสถาบันควรมีบรรณารักษ์หรือผู้มีความรู้ความชำนาญ เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยโดยเฉพาะ เพื่อจะได้วิเคราะห์เลขหมู่ และให้หัวเรื่องได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นและเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านการจัดเก็บ ห้องสมุดแต่ละสถาบันควรมีบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญในการจำแนกทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยได้เป็นอย่างดี เพื่อการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ถูกต้องและรวดเร็ว เพื่อให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว ตลอดจนควรมีสถานที่และครุภัณฑ์ที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดเก็บ

1.5 ด้านการให้บริการ ควรมีความร่วมมือกันในการให้บริการในรูปแบบของเครือข่ายระหว่างห้องสมุดด้วยการจัดทำฐานข้อมูลในลักษณะห้องสมุดดิจิทัลซึ่งมีข้อมูลและเนื้อหาฉบับสมบูรณ์ หรือสาระสังเขปของสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย และหากเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่ไม่สามารถสืบค้นผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้ ควรมีการให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดในวงกว้าง ระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและของเอกชนในทุกระดับ และทุกประเภท เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อความต้องการ และควรขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จากนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ในชุมชน / ท้องถิ่น ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยโดยมีการบันทึกไว้ เช่น บันทึกเทป การบรรยาย หรือการให้ข้อมูลต่าง ๆ ของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ให้บริการหรือผู้สนใจได้รู้ถึงแหล่งสารสนเทศ ด้วยการจัดทำคู่มือชี้แนะแหล่งสารสนเทศทางด้านนี้โดยเฉพาะ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์และเผยแพร่ทางเว็บไซต์เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ตลอดจนควรมีการจัดนิทรรศการ อภิปราย สัมมนา / เสวนา ในหัวข้อเกี่ยวกับทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาไทย เพื่อเป็นการสร้างเสริมความรู้และเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

แนวทางในการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการสำรวจและศึกษาโครงการ / กิจกรรม ในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบถึงวิธีการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยของหน่วยงานในส่วนกลางกับหน่วยงานในส่วนภูมิภาค
3. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาไทยเกี่ยวกับบทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย